

La plaça del "Generalíssim" l'any 1976 (foto Fèlix Tarrida).

IGUALADA, GENER DE 1976: UNA APROXIMACIÓ AL PANORAMA POLÍTIC

ANTONI DALMAU I RIBALTA

El gener de 1976, poques setmanes després de la mort de Franco, vaig escriure un article titulat Una aproximació al panorama polític igualadí amb l'objecte que fos publicat a la revista local Vida..., avui desapareguda. Després d'un llarg estira-i-arronsa amb el director del setmanari, Mn. Josep Còdol, aquest darrer va resoldre no publicar-lo, en una decisió que s'explica sens dubte pels temors del context polític de l'època, en ple inici de la transició cap a la democràcia i quasi un any abans de l'aprovació de l'anomenada llei de Reforma Política —promoguda per Adolfo Suárez el novembre d'aquell mateix any— i del referèndum posterior. L'article, doncs, va restar inèdit.

Avui, quasi trenta anys després, el recupero en la seva literalitat, en la confiança que pugui resultar d'alguna utilitat per comprendre la situació d'aquells anys. Caldrà, doncs, que els lectors sàpiguen disculpar-hi algunes expressions i algunes consideracions que potser només s'entenen en el context de l'època. Tots els textos que figuren entre claudàtors, així com els annexos, són els que hi he afegit ara, de cara a la publicació del text a la Revista d'Igualada i amb l'objectiu d'ajudar a completar el marc històric i de donar a conèixer alguns materials inèdits de la nostra història recent.

«L'ascensió del primer govern del rei Joan Carles I ha suposat, d'una manera clara i patent, un profund canvi d'estil en el panorama polític de tot l'Estat. No es tracta pas, encara, de l'establi-

ment d'una democràcia de característiques europees, objectiu que hem de considerar avui com a certament llunyà. Sí, però, que hi ha hagut un sensible canvi en les formes, en les paraules amb què els ministres actuals s'omplen la boca, en les directrius emanades dels diversos departaments ministerials.

» Si aquest nou estil no s'ha concretat encara en la legislació, amb la inseguretats jurídica que això representa, no és menys cert que la premsa, constituint-se una vegada més en una forçada capdavantera, ha fet conèixer als seus sorpresos lectors l'existència de tota una colla de sectors i de forces polítiques de les quals mai no s'havia parlat al llarg del règim franquista. Com ja s'ha dit, aquestes forces han passat de la clandestinitat a la il·legalitat, i això és quelcom més que un joc de paraules. Pertot arreu proliferen sigles, grups, partits, rodes de premsa, manifestos, en un intent de recuperar ràpidament el temps perdut.

» I a Igualada, què? Aquesta és certament la pregunta que hem de fer-nos des de la nostra perspectiva. ¿Com es desenrotlla a la nostra ciutat el procés de reconversió del panorama polític que en altres indrets s'ha eixamplat d'una manera tan evident? ¿És que Igualada no participa dels nous temps, no compta amb forces i grups polítics paral·lels als que darrerament han sortit a la llum pública? ¿No existeix a la nostra ciutat el sector que arreu és conegut com a "oposició" i que avui es mostra disposat a intervenir en la lluita política legal?

» Intentem, doncs, de fer una aproximació al panorama polític igualadí. Constatem, en primer lloc, que bona part de la història igualadina dels darrers quaranta anys no ofereix —en la seva grisor— peculiaritats que la diferenciïn sensiblement de la dels altres municipis. Les forces vencedores de la guerra civil ocupen el poder municipal sense traumes ni dificultats especials i les forces derrotades malviuen en el silenci i en la clandestinitat. La vida fa el seu curs i Igualada no resta aliena a les vicissituds i a les transformacions que el pas dels anys van produint.

» Tanmateix, de seguida ens és possible de constatar també que l'índex elevadíssim d'apoliticisme que es dona per tot el país és especialment sensible a la nostra ciutat. Ni la vida oficial és gaire brillant ni les forces d'oposició donen gaire fe de la seva existència. Igualada no ha mostrat —sobretot en els darrers vint anys— ni un gran entusiasme pel sistema ni tampoc cap especial animadversió que la pogués convertir en un nucli conflictiu. Aquesta característica de la nostra ciutat no és del tot fàcil d'explicar i no ens proposem pas ara de desxifrar-la, per bé que al llarg d'aquest article en puguem anunciar algunes de les causes.

PRESENCIA AL CARRER

» Constatem també que Igualada no ha estat en els darrers quaranta anys una població en la qual s'hagin produït manifestacions a ple carrer motivades per reivindicacions concretes. L'explicació d'aquest fet hem de cercar-la, més que en l'apoliticisme de què suara parlàvem, en el greu risc que suposa la presència de la gent en els carrers i les places d'una ciutat com Igualada on tothom es coneix i on, per tant, el risc d'ésser reconegut és molt més gran.

» Amb tot, en els darrers anys s'han produït alguns conats de manifestació il·legal que no han arribat a assolir gaire transcendència ni un impacte públic gaire gran. En aquest sentit constitueix una

de les primeres fites a retenir l'assentada silenciosa d'una setantena de persones que tingué lloc el dia 19 de setembre de 1969 davant l'Hospital, amb motiu de la mort de Joan Aldavó i Millà, ocorreguda tres mesos després d'haver ingressat en aquell centre. Hom lliurà a la direcció un detallat informe reclamant respostes adequades respecte a determinades circumstàncies que envoltaren la mort d'aquell jove de 29 anys, que havia tingut un accident de trànsit. Precisament, sembla que per haver publicat una nota sobre aquesta assentada i uns articles reclamant el català a l'escola, el setmanari "Vida..." va tenir alguns problemes.¹

» Posteriorment hi hagué un altre acte reivindicatiu i diverses pintades amb motiu de les desafortunades paraules d'un procurador en Corts, acusant la llengua catalana d'ésser un "virus" que calia combatre.² I molt més recentment s'han produït altres intents de manifestació, que han motivat fins i tot algunes breus detencions. Aquests darrers fets —com també els actes més propers sobre la problemàtica de la pena de mort i de l'amnistia— ja són, però, més coneguts de tothom i no ens cal explicitar-los més.

» Una altra fita remarcable —i no és que pretenguem de fer-ne un inventari complet— fou la tancada a Santa Maria del Camí, en solidaritat amb l'actuació de Lluís Maria Xirinacs, que tingué lloc el dia 9 de gener de 1971.³ La guàrdia civil desallotjà la cinquantena de reunits i el govern civil els imposà multes per un total d'unes 200.000 pessetes. Tots ells tingueren també, en anys successius, dificultats de diferent grau per obtenir el seu passaport respectiu.⁴

» En un terreny més violent recordem la col·locació d'un aparell incendiari a la seu dels locals igualadins del Sindicat, amb danys de poca importància.

» Fet aquest breu inventari —que només fa referència als darrers anys i que segurament no

1. [Amb el pretext de la manca de permisos administratius, el setmanari va estar quatre mesos sense poder sortir].

és pas complet—, entrem en l'anàlisi concreta del panorama polític igualadí a partir de quatre nivells realment ineludibles: el moviment obrer, la vida municipal i l'Ajuntament, les entitats locals i la presència dels partits o grups polítics d'oposició.

2. [A principis de 1970, 1.500 institucions i col·lectius van adherir-se a una campanya promoguda per Òmnium Cultural i altres entitats reclamant que la nova Ley General de Educación contemplés l'ensenyament del català. En el tràmit parlamentari, la resposta de la ponència va expressar-se per boca de l'exdirector general de Premsa, Adolfo Muñoz Alonso, amb aquestes paraules: “*La lengua no es solo vehículo a través del cual los hombres se comunican, porque también a través de ella se filtra el alma y, a veces, los virus para el alma*”. Per tant, “*no empecemos concediendo favores a aquellos que los piensen utilizar justamente en contra de la propia unidad de la patria que se los concedió*” (vegeu Borja de Riquer i Joan B. Culla, *Història de Catalunya*, volum VII. Barcelona: Edicions 62, 1989, p. 406). Aquestes paraules van provocar molt d'escàndol a Catalunya, i a Igualada van aparèixer pintades que deien “Els catalans som un virus” i altres frases per l'estil.]

[Aquell mateix any, concretament el 22 de novembre de 1970, dinou persones, entre les qual figuraven quatre sacerdots, van romandre a l'interior de l'església de Santa Maria fent dejuni durant vint-i-quatre hores. La iniciativa, convocada amb fullets ciclostilats per “un grup d'igualadins amants i defensors dels drets de la persona humana” (v. Arxiu privat Antoni Dalmau i Ribalta, ADR), estava motivada per la propera celebració d'un consell de guerra contra setze membres d'ETA, l'anomenat “procés de Burgos”. Segons Lluís M. Xirinacs, “... *Jo era a Igualada, compromès amb grups clandestins del barri de Sant Maur, on actuava el sindicat USO, amb el seu líder natural Ramon Gómez, i en menor mesura el PSUC. Vam repartir propaganda amb gran risc i el darrer diumenge de novembre ens vam tancar a l'església arxiprestal d'Igualada per fer-hi una vaga de fam...*”. Vegeu Lluís M. Xirinacs, *La traïció dels líders*. Girona: Llibres del Segle, 1993, p. 22.]

3. [Amb l'objectiu de demanar “eleccions de veritat” i l'autodeterminació dels Països Catalans, Xirinacs havia començat un “dejuni” el dia de Nadal que duraria vint-i-un dies, fins al 14 de gener. Vegeu Lluís M. Xirinacs, *op. cit.*, p. 11-15.]

4. [Per convocar la tancada de solidaritat, van circular uns fullets ciclostilats que portaven la data de 3 de gener de 1971. D'altra banda, una crònica completa de la tancada figura en el full ciclostilat clandestí *Nota informativa del Grup de Resistència 3-XII. La vaga de la fam de Mn. Xirinachs* i en el núm. 2 del periòdic igualadí clandestí *La Cadena*, on s'afirma que, de la quarantena de tancats, 22 procedien d'Igualada. Vegeu Arxiu ADR.]

MOVIMENT OBRER

» Igualada, ciutat eminentment industrial, no ha mostrat en canvi una gran conflictivitat laboral, sobretot si la comparem amb la força del moviment obrer en altres comarques industrials de Catalunya.⁵ Aquest fet —a primera vista sorprenent i que en part s'explica per la tònica general de la ciutat que abans hem exposat— pot tenir tanmateix algunes explicacions. Intentarem d'exposar-les a continuació, sense pretendre —ni de bon tros— esgotar-les totes:

» a) L'estructura industrial d'Igualada, fonamentada bàsicament en la petita i la mitjana empresa. Això té com a conseqüència lògica la dispersió de la classe obrera. Amb tot, en els darrers anys es va mostrant una evolució en aquella estructura i van apareixent empreses de nombrosa plantilla en les quals és francament previsible un increment del moviment obrer i de la conflictivitat laboral.

» b) L'abundància de llocs de treball i l'escassetat de mà d'obra, que han permès als treballadors d'anar millorant la seva situació.

» c) L'expansió realment notabilíssima de la indústria igualadina, sobretot del gènere de punt, que ha permès uns sous relativament elevats i la possibilitat d'ampliar-los amb les hores extraordinàries.

» d) Una certa tolerància empresarial, basada en la procedència obrera de bona part dels patrons i directius, en la familiaritat que permet la petita

5. [D'entre els fets a remarcar del final del franquisme cal esmentar el conflicte laboral de Punto Blanco a les acaballes de 1971. Vegeu *Informació popular*, butlletí ciclostilat clandestí, núm. 5, novembre de 1971, i núm. 8, desembre de 1971 (Arxiu ADR). Més endavant, el març de 1976 seria també particularment conflictiu en aquesta empresa i en altres sectors laborals de la ciutat, a tots els quals va adherir-se l'Assemblea Democràtica d'Igualada mitjançant el comunicat que figura a l'Annex 2. Tot plegat culminaria en una breu vaga del gènere de punt que va afectar 4.200 treballadors de 27 empreses d'Igualada.]

indústria i en l'auge de la situació econòmica de les empreses. Aquest factor haurà d'experimentar sens dubte una transformació i és d'esperar una major intransigència per part dels empresaris davant les reivindicacions del moviment obrer.

» e) La inexistència en la nostra ciutat d'indústries amb condicions de treball misèrrimes o pe»rillofes.

» f) L'auge de la construcció, factor aquest també avui en crisi. Com és sabut, és en aquest ram on es troba fonamentalment el problema de l'atur forçós.

» g) L'absentisme polític que ja hem detectat a nivell de totes les classes socials de la ciutat i el temor a perdre posicions avantatjoses aconseguïdes al preu de molt de treball i sacrificis.

» Hi ha, a més, un factor de caire històric i que és d'un altre ordre: la desmembració total del moviment que havia caracteritzat la lluita obrera d'abans de la guerra, amb la consegüent desaparició dels seus líders més significats.

» Sigui com sigui, la lluita que s'ha portat en els darrers anys ha estat protagonitzada per les il·legals Comissions Obreres, USO i grups sindicalistes independents. Aquestes forces s'han nodrit en alguns casos d'elements procedents de la JOC i de la HOAC igualadines, després que aquest grups obrers d'Església entressin en una franca crisi que avui els ha portat a una vida lànguida o inexistent. Pel que fa a les Comissions Obreres, han mostrat una creixent dependència de part de l'il·legal PSUC i s'han revelat en alguns casos i èpoques sensiblement actives.

» Les darreres eleccions sindicals han donat com a resultat en la seva primera fase la presència en l'estructura del Sindicat oficial d'autèntics representants de la classe obrera i en aquest sentit han confirmat la tònica que s'ha donat en les altres comarques catalanes industrialitzades.

VIDA MUNICIPAL I AJUNTAMENT

» Com ja hem observat abans, l'adhesió al sistema per part de les classes socials que han

protagonitzat la vida oficial dels darrers anys no ha estat realment molt entusiàstica. En molts casos la burgesia igualadina s'ha inhibit totalment de la vida política i s'ha dedicat únicament a la tasca més rendible de tenir cura de les seves empreses. Els llocs des dels quals s'ha dut a terme realment una activitat política d'acord amb el sistema han estat, a part de l'Ajuntament, la premsa i ràdio oficials i el Consejo Local del Movimiento. Altres grups nascuts del règim (Organización Juvenil Española, Frente de Juventudes, Sección Femenina) no pot dir-se que hagin tingut —especialment en els darrers anys— una gran incidència en la vida local.

» Pel que fa a l'Ajuntament, les seves característiques han estat les pròpies dels darrers quaranta anys, amb el consegüent divorci entre vida oficial i vida real. Cap als anys seixantes, i coincidint amb un cert desvetllament general, es produeix l'entrada a la Corporació d'alguns regidors totalment allunyats de la vida oficial i procedents del món obrer. I en la darrera fase hi tenen accés altres consellers impulsats per sectors democràtics. Tant en un cas com en l'altre, però, i em refereixo ara al punt de vista de la lluita cap a la democràcia i de l'establiment d'un major control i d'una relació més estreta entre poble i Ajuntament, l'experiència resulta força estèril i en alguns casos individuals fins i tot lamentable. La màquina del sistema de l'administració local constitueix un pop tentacular que, en el cas d'Igualada, ha impossibilitat l'existència d'aquells que en altres indrets han estat anomenats "regidors democràtics". I hom opta o bé per un anar-se inhibint progressivament de la tasca corporativa o bé per una integració radical que entra en ple conflicte amb els sectors populars.

» El fet recent de l'adhesió a la petició d'amnistia ja no enganya ningú sobre l'actual composició de l'Ajuntament igualadí, el qual, si bé amb això demostra una preocupació interessada per no perdre el carro de la història, constitueix alhora un paradigma rotund d'allò que han estat els ajuntaments de l'era franquista.⁶

LES ENTITATS LOCALS

» Confondre la vida municipal amb la vida de l'Ajuntament fóra realment absurd. ¿Per on s'ha produït, doncs, una certa conscienciació democràtica en el marc ciutadà? Deixant a part les forces d'oposició, les actituds individuals i el moviment obrer, la resposta a la qüestió formulada la trobem fonamentalment en les entitats. No és el moment ara d'esmentar noms concrets, però és evident que les opcions demòcrates i catalanistes —ambdues proscrites en els darrers quaranta anys— han trobat el seu terror en les associacions o grups legals —alguns avui ja desapareguts— i en l'Església (o per dir-ho amb més precisió en iniciatives dependents de l'Església, com l'escoltisme o aquest mateix setmanari).⁷ Com a tot arreu, aquesta labor reivindicativa s'ha hagut de fer a través de tasques culturals, educatives o folklòriques. Hi ha tanmateix una absència notable: la de les associacions de veïns (enteses en la significació que han tingut en altres poblacions). En aquest terreny cal esmentar,

però, la del barri de Sant Maure, a Santa Margarida de Montbui, que espera des de fa una colla de mesos la seva legalització.

» Capítol a part mereix l'Institut Pere Vives, que ha estat el blanc d'intencionades campanyes per desprestigiar-lo. Les causes les trobem en el famós afer de la seva revista, en la tasca educativa d'alguns professors, en els aturs laborals dels PNN —per exemple el febrer de l'any passat— i en una creixent presa de consciència per part dels estudiants.

LES FORCES D'“OPOSICIÓ”

» L'articulació de les diverses forces que podríem anomenar “d'oposició”, tot i una certa ambigüitat i excessiva extensió del terme, es produeix a Igualada fonamentalment a través de la representació local de la il·legal Assemblea de Catalunya i de la presència —naturalment en la clandestinitat— d'alguns no menys il·legals partits polítics.⁸

» Abans d'entrar en llur anàlisi, se'ns haurà de permetre fer esment de la presència a Igualada d'un dels principals dirigents d'un grup de “Falange Española” que, reivindicant una aplicació “pura” dels principis falangistes —segons ells,

6. [El fet és que, el dia 19 de gener de 1976, la corporació municipal igualadina va sumar-se a la petició d'amnistia que ja havien efectuat en els darrers mesos un nombre representatiu d'entitats igualadines. Només sis mesos abans, els mateixos regidors s'hi havien mostrat obertament en contra. Vegeu la premsa local d'aquells dies i, particularment, el diari barceloní *Tele/eXpres* del 21 de gener de 1976. D'altra banda, i per completar la descripció del consistori igualadí del moment, cal recordar que, el mateix gener de 1976, l'alcalde Ramon Grau afirmava que “la tasca de l'ajuntament és essencialment administrativa i no política”; que “l'única política que ha de seguir l'ajuntament és la que ve dictada”; i que “si s'havia d'anar a una democràcia, hi estava disposat, ja que l'Ajuntament ha d'estar pel so que toquin”. Vegeu *Tele/eXpres*, 30 de gener de 1976.]

7. [Una mostra d'això pot trobar-se en l'acte pro-amnistia i d'adhesió a Lluís M. Xirinacs que va tenir lloc el febrer de 1975 al santuari de la Pietat (vegeu setmanari *Vida...*, 6 de febrer de 1975, p. 5) o la campanya del Grup Cristià de Promoció i Defensa dels Drets Humans, a la qual van solidaritzar-se una quinzena d'entitats igualadines (vegeu *Tele/eXpres*, 24 de desembre de 1975).]

8. [En l'etapa immediatament anterior a la constitució de l'Assemblea de Catalunya, el dia 3 de juliol de 1971 va constituir-se a Igualada l'anomenat Col·lectiu de l'Anoia, que va elaborar un document programàtic ciclostilat de cinc atapeïts fulls clandestins que porta per títol *Programa provisional del Col·lectiu de l'Anoia* (v. Arxiu ADR). Ll. M. Xirinacs, *op. cit.*, p. 50, en diu el següent: “... Mentre, anàvem organitzant la comarca de l'Anoia. El 3 de juliol va néixer l'organització unitària Col·lectiu de l'Anoia, fruit de la convergència de molts grups de lluitadors obrers, gent de barriades, del món de la cultura, del catalanisme d'esquerres, professionals, comerciants, cristians, anarquistes, socialistes, sindicalistes, cooperativistes. No estava dominat per cap grup polític. (...) Es van muntar les Comissions Obreres. Es tractà d'integrar els universitaris igualadins més sensibilitzats que estudiaven a Barcelona. S'afinà la informació clandestina, es millorà el grup d'estudis...”]

en bona part inèdits—, s'autositua en “l'oposició”. Aquest grup, que intentà en va d'ésser reconegut amb el seu nom com a associació política, es troba ara en la fase d'organitzar-se com a partit. Amb tot, la incidència d'aquest possible nucli en la vida local és fins ara inexistent, si més no a la llum pública.⁹

» En tot un altre ordre de coses, recordem que el dia 7 de novembre de 1971 es constitueix la il·legal Assemblea de Catalunya, l'organisme unitari més ampli del nostre país, amb quatre punts programàtics: amnistia, llibertats polítiques, restabliment de l'Estatut d'Autonomia i coordinació de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica. La comarca d'Anoia es veurà representada també en el si de l'Assemblea, amb la constitució d'un grup local que estarà estructurat a partir d'una assemblea general i d'un secretariat permanent. Hi són representats alguns membres significats del moviment obrer, dels partits polítics il·legals, de les entitats igualadines, del sector de l'ensenyament, etc. etc.¹⁰

» La tasca d'aquesta Assemblea Democràtica d'Igualada —a part de la coordinació de les diverses forces locals i de la representació en el si de l'Assemblea de Catalunya— és la d'impulsar a nivell local els principis que ja hem esmentat.¹¹ En aquest sentit, hom organitza alguns actes més o menys públics o en potencia d'altres de legals. El 15 d'agost de 1971 s'elabora el document *Als universitaris igualadins*. El març de 1975 són elaborats i difosos dos documents: l'un titulat *El poble de*

Catalunya i la República Espanyola davant l'Estatut, de caire històric i amb l'objectiu de divulgar l'Estatut d'Autonomia, i un altre que aparegué sense títol però que podria encapçalar-se amb el de *Per una alternativa per a la ciutat d'Igualada*.

» Aquest darrer document, que fou el nervi fonamental del treball intern de l'Assemblea Democràtica d'Igualada, incloïa els set punts següents: 1) Una major democratització de les gestions municipals; 2) Propugnem un front ampli de lluita contra la carestia de la vida; 3) Per una millor planificació urbana de la ciutat i un millorament dels transports públics; 4) Per una assistència sanitària suficient en quantitat i qualitat, per a les necessitats del poble; 5) Problemàtica de l'ensenyament i de la cultura a Igualada; 6) La càrrega fiscal en el municipi, i 7) Per una coordinació dels pobles de la comarca d'Anoia per a la lluita democràtica. El manifest assumia també els punts programàtics de l'Assemblea de Catalunya.¹²

» Al llarg de la seva existència, l'Assemblea Democràtica d'Igualada ha experimentat —per raons òbvies— diverses vicissituds que li han donat èpoques de major o menor activitat, però és innegable que ha sabut ésser, dintre de les limitacions, un organisme unitari igualadí força representatiu de tots els sectors populars.¹³

» Pel que fa a l'existència de partits polítics il·legals, remarcuem d'entrada la gran dificultat de tenir fidel coneixement de la seva presència i, sobretot, la de poder copsar la seva importància i el nombre de membres. D'entre els que estan integrats en el Consell de Forces Polítiques de Catalunya, podem esmentar adscripcions a Unió Democràtica de Catalunya, Convergència

9. [Vegeu *Vida...*, núm. 1099, 17 d'abril de 1975.]

10. [Arran de la reunió constitutiva de l'Assemblea Democràtica de Catalunya, el comitè central del Col·lectiu d'Igualada va redactar un document clandestí de tretze punts titulat *Presa de posició davant l'Assemblea de Catalunya* (vegeu *Información popular*, núm. 9, desembre de 1971). Assistiren a la reunió, en nom del Col·lectiu d'Igualada, Lluís M. Xirinacs i Vicenta Alcover.]

11. [Sobre la situació el març de 1973, vegeu l'Annex 1.]

12. [Vegeu Arxiu ADR.]

13. [La iniciativa més espectacular de l'Assemblea Democràtica d'Igualada és produiria poques setmanes després de la redacció d'aquest article amb la publicació d'un manifest signat per 162 persones que es transcriu en l'Annex 3.]

Socialista de Catalunya,¹⁴ Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC)¹⁵ i Partit Carlí. Fora del Consell, Unió de Pagesos i Partido del Trabajo de España (PTE). I naturalment, molts grups i molts elements no afiliats d'una manera directa. Recordem també la detenció a Igualada de nou individus acusats de pertànyer al partit il·legal FRAP (Frente Revolucionario Antifascista Patriótico), ocorreguda el dia 30 d'abril de 1974.

» El problema de la representativitat dels grups i partits il·legals que hem esmentat i d'aquells altres l'existència dels quals no coneixem, és sens dubte la qüestió clau. Però aquesta és una qüestió que només unes eleccions lliures, amb sufragi universal i secret, podran dilucidar.

» I això és tot. És evident que el procés polític dels mesos vinents haurà de clarificar moltes coses en el marc del panorama de tot l'Estat espanyol. Més que en la profusió de discursos, hom podrà copsar en els problemes quotidians quina és la veritable disposició del primer govern de la monarquia i quina la força i puixança de les forces populars. D'aquesta dialèctica constant que és tota lluita política haurà de sortir la creació d'una societat nova, si més no en el sentit que la correlació de forces i els fets polítics i militars que crearen i sostingueren l'etapa franquista ja han variat substancialment. En aquest nou panorama polític, Igualada també haurà d'assumir lògicament el seu paper i la seva responsabilitat històrica.

» No podria pas acabar aquest treball sense recordar una vegada més el seu caràcter d'aproximació. Sens dubte hi ha buits i errors sensibles i me n'excuso per endavant. Si de cas, l'interessant fóra obrir un debat que permetés dibuixar amb més precisió el panorama polític d'avui. Amb tot, crec que les dificultats de perfilar minuciosament aquest marc continuaran essent òbvies sigui quina sigui la perspectiva des de la qual hom la vulgui intentar. La instauració d'una autèntica democràcia —sense adjectivar— haurà de permetre la clarificació de totes les posicions i el coneixement de la veritable correlació de forces a escala local.»

14. [El primer "cercle" de CSC a Igualada va fundar-se a finals de 1975 i l'integraven les persones següents: Josep Arcarons, Josep Castelltort, Andreu Clapés, Antoni Dalmau, Rafael Jorba, Jordi Orgué i Antoni Pàmies. Arxiu ADR.]

15. [Sobre el PSUC a Igualada, vegeu què en diu Lluís M. Xirinacs, que va militar-hi entre 1971-1976 (*op. cit.*, p. 16): "Teníem les reunions clandestines de la nostra tendra cèl·lula en un pis particular d'Igualada i, a falta de cap membre local qualificat segons el partit, ens venia un obrer obrer [sic] de Terrassa a dirigir les reunions i a portar-nos les consignes. Els d'Igualada érem potser una colla de burgesos que calia redreçar".]

ANTONI DALMAU I RIBALTA (Igualada, 1951) és fundador i director de la *Revista d'Igualada* en la seva segona època. Ha publicat sis novel·les i alguns llibres d'assaig i divulgació històrica. Ha ocupat també diversos càrrecs institucionals. Va participar molt activament en bona part dels fets que es recorden en aquest article.

ANNEX I¹⁶**SOBRE L'ASSEMBLEA DEMOCRÀTICA D'IGUALADA**

“[Març de 1973]. A la nostra comarca teníem uns problemes peculiars. Hi dominaven els militants d'USO, amb molta influència espanyola i, sobretot, asturiana, que eren refractaris a l'Assemblea. A poc a poc vam anar vençant les resistències. Llegeixo a l'informe sobre edició, distribució i discussió del document *Cap a la segona sessió de l'Assemblea de Catalunya a la comarca de l'Anoia*:

» Des de l'inici de l'Assemblea la representació de la comarca de l'Anoia era només simbòlica. Els dos representants a la permanent de Catalunya (Vicenta Alcover i Lluís M. Xirinacs) formaven part d'un grup que hi era reticent i fins hostil. Ells eren els únics simpatitzants. Això s'anà traduint en unes comunicacions molt crítiques llegides o entregades en diverses reunions de la permanent.

» Fins al febrer de 1973 no s'ha aconseguit de trencar aquesta resistència. Ara comença la campanya de difusió amb un gran retard. D'entrada es considera immadur l'intent de fer una Assemblea de la nostra comarca. La gent desconfia. El treball s'ha organitzat per petits grups amb una incipient comissió cívica coordinadora (CC) formada pels promotors o representants dels grups d'estudi.

» S'han fet dues reunions de la CC: una per preparar l'estudi del document i l'altra per posar en comú les aportacions dels grups, nomenar un secretari que redacti la proposta unitària de la comarca i elegir representants a la cinquena permanent [de l'Assemblea de Catalunya, 25 de març de 1973]. Sembla que aquesta CC tindrà continuïtat.

» Hi ha nou grups d'estudi que representen una cinquantena de persones:

3 grups d'independents.

2 grups de joves.

1 grup de cristians.

1 grup d'estudiants de l'institut d'Igualada.

1 grup de tendència democràtica liberal.

1 grup de la Pobla de Claramunt.»

Conservo les respostes per escrit de quatre dels grups. També les notes de les abundoses intervencions i explicacions de moltes delegacions durant la permanent. No hi ha lloc per detallar-les. Tanmateix, són molt il·lustratives de la fe amb què es treballava.”

ANNEX II¹⁷**COMUNICAT DE L'ASSEMBLEA DEMOCRÀTICA D'IGUALADA**

“Reunit el Secretariat de l'Assemblea Democràtica d'Igualada, i havent tingut coneixement de les diverses situacions de conflicte sorgides en aquests darrers dies, en especial l'atur indefinit a l'empresa “Punto Blanco”, atur de PNN i altres accions desenrotllades pels camioners transportistes, així com mestres d'E.G.B. i Batxillerat, ha acordat manifestar públicament el seu recolzament decidit a les reivindicacions plantejades pels sectors esmentats i en especial a les accions realitzades pels treballadors de l'empresa “Punto Blanco”, de cara a l'obtenció de millores salarials i l'aixecament de la sanció imposada a un treballador.

L'Assemblea Democràtica d'Igualada valora aquestes accions com un progrés notable en la lluita reivindicativa del moviment obrer, que s'insereix en el marc general de la lluita per les llibertats polítiques i sindicals.

Igualada, 2 de març de 1976”

16. Font: Lluís M. Xirinacs, *La traïció dels líders*. Girona: Llibres del Segle, 1993, pp. 104-105.

17. Font: Arxiu ADR.

ANNEX III¹⁸

MANIFEST AL POBLE D'IGUALADA

“L’Assemblea Democràtica d’Igualada, atesa la situació política actual i la major projecció pública que han assolit algunes de les seves iniciatives, així com per raó d’algun intent de minimitzar la seva actuació, ha cregut oportú de fer públic el següent manifest adreçat al poble d’Igualada:

“La creació de l’Assemblea Democràtica d’Igualada s’explica pels esforços dels sectors populars i democràtics de Catalunya per arribar a un organisme unitari, esforços que culminaren amb la constitució, el dia 7 de novembre de 1971, de l’Assemblea de Catalunya, en el si de la qual la nostra ciutat i comarca estigué representada des del primer moment.

Com és sabut, la coincidència dels diversos sectors, grups i partits polítics que s’integren en l’Assemblea de Catalunya s’estructura entorn de quatre punts fonamentals:

1. La consecució de l’amnistia general per als presos i exiliats polítics.

2. L’exercici de les llibertats democràtiques fonamentals: llibertat de reunió, d’expressió, d’associació —inclosa la sindical—, de manifestació i dret de vaga, que garanteixin l’accés efectiu del poble al poder econòmic i polític.

3. El restabliment provisional de les institucions i dels principis configurats en l’Estatut de 1932, com a expressió concreta d’aquestes llibertats a Catalunya i com a via per arribar al ple exercici del dret d’autodeterminació.

4. La coordinació de l’acció de tots els pobles peninsulars en la lluita democràtica.

En aquest sentit, doncs, l’Assemblea Democràtica d’Igualada, plenament solidària amb aquests punts, es proposà des de la seva

creació impulsar-los i mirar de fer-los efectius en el marc d’Igualada i comarca. En aquesta realitat immediata els objectius de l’Assemblea passaven i continuen passant per l’establiment d’una alternativa política municipal que suposi el rebuig d’uns Ajuntaments no democràtics i el control popular de l’administració local.

L’Assemblea Democràtica d’Igualada s’estructurà, doncs, a partir d’una assemblea permanent i d’un secretariat, en els quals figuren representants del moviment obrer, dels partits polítics, de les entitats, dels barris, dels pobles de la comarca, del món de l’ensenyament, etc. Des de la seva creació, l’Assemblea ha organitzat actes més o menys públics i n’ha potenciat altres de legals, així com ha estat present en les iniciatives de caire reivindicatiu i democràtic que s’han produït en els darrers anys. Ha elaborat i difós —a part d’alguns comunicats— dos documents que aparegueren el març de 1975: l’un titulat *El poble de Catalunya i la República Espanyola davant l’Estatut*, de caire històric i amb l’objectiu de divulgar l’Estatut d’Autonomia, i un altre que representava *Una alternativa democràtica per a la ciutat d’Igualada*, com a resultat i nervi fonamental del treball intern de l’Assemblea. Aquest darrer document fou ratificat i actualitzat en la Permanent celebrada el dia 22 de febrer proppassat i figura adjunt al present manifest.

La legalitat imperant durant el règim franquista ha impedit fins avui la presència pública i oberta de l’Assemblea Democràtica d’Igualada, i això per raons òbvies.

Els sotasignants, identificats amb l’Assemblea Democràtica d’Igualada, han cregut oportú de fer pública la seva alternativa democràtica per a la nostra ciutat i comarca i fan una crida a totes les persones i sectors de l’Anoia per tal que s’uneixin a la seva lluita per la consecució de les llibertats polítiques i sindicals”.

Igualada, 27 de març de 1976.

18. Font: Arxiu ADR.

Signat per: Francesc Aguilera Riba (perit ind.), Nieves Almazán (prof.), Joan Altarriba (estudiant), Florenci Amat, Angel Arana Palomo (adm.), J. Arnau (tèxtil), Jordi Aymamí Roca (est.), Ludgard Ball (eng. tècnic), J. Balsells (est.), Josep Baqué Sabaté (adm.), Antoni Bargalló Rifa (mecànic), Joan Baya Juan (especialista), Eduard Bernadas (adm.), Jordi Bertran (est.), Ramon Borràs (agricultor), Josep Borràs Iglesias (matriçer), Dolors Bosch (est.), Lluís Bosch Codorniu (agricultor), Maria Empar Bové Romeu (est.), Balbina Brescó (est.), Josep Brunet Cortès (adm.), Joan Cabestany Pujol (obrer), Salvador Cabré Playà (est.), Ramon Campos (delineant), Agustí Cantero (tintorer), Josep Casals Serrat (adm.), Isabel Casas (adm.), Carme Cases Pujol (mestra), Esperança Castell (prof.), Joan Castells Esteve (metge), Maria Àngels Castellort Riba (comissionista), Andreu Clapés (prof.), Miquel Codina Pujol (prof.), Ricard Colomer Tussal (tèxtil), Rafel Cubí (est.), Antoni Dalmau Ribalta (advocat), Montserrat Deàs Gual, Manel Díaz Parcerisas (adm.), E. Díez (est.), J. Domènech (est.), Toni Domènech Alberich (adm.), M. Teresa Domènech Compte (est.), Fernando Drago (mecànic), Miquel Elmeua Just (est.), Manel Enrich (tèxtil), Maria Enrich Murt (est.), Teresa Estalella (tèxtil), Pere Esparza Guillermo (eng. industrial), Josep Farrés Regordosa (delineant), Joan Farriol Bas (arts gràf.), Felisa Fernández (obrero), Fermina Fernández (obrero), Margarida Ferrer (est.), Montserrat Fons Martí (est.), Anna Font Rabassa (est.), Margarita García (A.T.S.), Magda Gassó (est.), Josefina Godó (prof.), Ricard Gomà Torrents (perit ind.), Pere Guixà (obrer), Ramon Guixà Cols (adm.), Josep Gutiérrez (adm.), Josep Maria Dàvila (metal·lúrgic), Rafel Jorba Castellví (est.), Antoni Llordés Rosselló (adm.), J. Lobato (adm.), Pepita López Sabaté (adm.), Anna López Seuba (metall), I. Lorente (tèxtil), Toni Marsal Cortadellas (adm.), Pere Marí Casanovas (perit ind.), Carmen Martínez (tèxtil), Miquel Martínez (obrer), Josep Mas (adm.), Mariàngels Mascaró (llic. biologia), Jordi Mestre Costas (comptable), Eugènia Minguillón (prof.), Llorenç Miquel Carpi (est.), Narciso Molano (tèxtil), Berta Montaner Farrera (est.), Núria Nogué Felip (est.), Juli de Noguera (adm.), Antonio Ordóñez (tèxtil), Jaume Orgué (est.), Fina Ortínez (d. impremta), M. Teresa Ortínez Vives (est.), Ramon-Carles Ortiz (est.), Jorge Pablo Martínez (cronometrador), J. M. Palomas Solé (est.), Antoni Pàmies Gombau (eng. tèc. ind.), F. Pareja (tèxtil), Montserrat Palet Martí (llic. pedagogia), Pere Pascual Domènech (llic. història), Salvador Pelfort (arquitecte), Teresa Penas (adm.), M. Àngels Pineda (adm.), Francina Planas i Vilella (est.), Pere Puig Rodríguez (est.), Pere Pujadó (tèxtil), Fidel Rabassa Torrents (metal·lúrgic), J. Ramiro (est.), Josep Regordosa (lampista), Magí Regordosa (mecànic), Manel Riba (tèxtil), Jordi Riba Gabarró (adm.), Salvador Riba Gumà (jubilat), Josep Ribas Alegre (perit ind.), Jordi Requesens (delineant), Roser Ribé (adm.), Maria Riba Pelfort (adm.), Antoni Riera (aj. tècnic), Joan Roca Gabarró (advocat), J. Rodríguez (estudiant), Jaume Rodríguez Enrich (empresari), Salvador Romero Mateos (arts gràf.), Antoni Romero Guerrero (obrer), Javier Rosas (mecànic), Montserrat Rossell Farré (mestra), Josep M. Roset, S. Salanova (tèxtil), Núria Samper (adm.), Magda Sampere Martí (adm.), M. Àngels Santacana Fàbregas (est.), José Santos Sánchez (prof. Literatura), Montserrat Segués (educ. especial), Enric Serra (est.), Concepció Satorras (est.), Josep Singla (adm.), Josep M. Solà (est.), Lluís Solà Farré (adm.) Joan Solà Mussons (adm.), Miquel Solé Badia (industrial), Immaculada Solé Vilanova (est.), Joan Soler (adm.), M. Teresa Soteras, Esther Soteras Sabaté (projectista), Elvira Talló Morera (est.), Xavier Tarafa López (adm.), Esther Telló Parera (est.), Xavier Tarafa López (adm.), Esther Telló Parera (est.), Albert Teixé (mecànic), Joan Tarrida Juncà (est.), Ramon Torra (tèxtil), Serafí Torras (tèxtil), Josep M. Torras Ribé (prof. universitari), Josep Torrell (dependent), Maria Torrents (est.), Josep Tort (fotògraf), Jaume Trull (tèxtil),

Ramon Trullàs (adm.), Anna Vaqués (prof.), Lluís Verdés Soler (est.), Sebastià Vergara Trujillo (tèxtil), Francesc Viera (tèxtil), Assumpció Vila (est.), Josep Viladiu Castells (obrer), Joan Vich Adzet (mec. espec.), Jordi Vilanova Vilaró (mestre), Toni Vilella Sánchez (adm.), Francesc Villarroya Gombau (lab. químic), Pere Vinyals Soteras (prof.), Enric Viscarro (est.), Salvador Vives Alari (obrer).

FOTO: ARXIU HISTÒRIC COMARCAL D'IGUALADA

Explanació del futur polígon industrial de les Comes. Igualada, 1976 (Foto Graells)